

הגמרא מביאה דעה החולקת על דברי רבי יוסי ברבי חנינא: **וּפְלִיגָא** – רבי יוסי ברבי חנינא המעמיד את המשנה באופן שהעביר הלוקח את היין לקנקניו, נחלק אֲדָרְבִּי חֵיָא בִּר יוֹסֵף. דָּאֲמַר רב חֵיָא בִּר יוֹסֵף, חֲמִיץ – יין שהחמיץ, מְזִילָא דְמִרְיָה גְרִים – חטאיו של בעליו גרמו לו זאת, שְׁנָאֲמַר (הבוקר ב' ה) וְאִתָּא כִּי הָיִן בּוֹדֵר נֶכֶד יְהוּדִי וְגו', דהיינו, טעם הדבר שהיין בוגד באדם ומחמיץ, מאחר שבעליו הוא גבר ישר, שמתגאה בדבר שאין בו, ועל כן עונשו בא במדה כנגד מדה שסבור שיש בידו יין ונמצא חומץ. ומאחר שמזלו של בעל היין גורם שיחמיץ יינו, אין המוכר חייב באחריות היין כלל, ואפילו אם הניחו הלוקח בקנקני המוכר, או אם אמר שקונה לצורך תבשילו, לעולם יכול המוכר לומר יין משובח מכרתי לך, אלא שגרם מזלך והחמיץ. ורק באופן שידוע שיינו של המוכר מחמיץ בכל שנה, יש לתלות שהחמיץ מחמת גריעותו ולא משום מזלו של הלוקח, וחייב המוכר באחריותו.

הגמרא מביאה דרשות נוספות על מקרא זה: אָמַר רב כּוּרִי, הָאִי מָאן דִּיהִיר – אדם שהוא בעל גאווה, אָפִילוּ אֲמִינִישׁ בִּיתִיהָ לֹא מִיִּקְבֵּל – אפילו על אשתו אין הוא מתכבד, שמבזה היא אותו, שְׁנָאֲמַר נֶכֶד יְהוּדִי וְלֹא יְנוּה, מָאִי וְלֹא יְנוּה, שאפילו נֶנְהוּ ו-בבית) שָׁלוּ אִין הוּא מתכבד.

אָמַר רב יְהוּדָה אָמַר רב, כָּל הַמִּתְנַהֵּג בְּטָלִית שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים כלומר, שהוא לובש בגד עליון ארוך ביותר שאין החלוק נראה מתחתיו כפי מנהג תלמידי חכמים, וְהוּא אֵינוֹ תַלְמִיד חֶכֶם, אִין מְכַנְּסִין אוֹתוֹ לעתיד לבוא בַּמְחִיצוֹתָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ בִּרְדּוֹ הוּא, וּמִנֵּהן מִדְּכָתִיב הָכָא לגבי המתגאה במה שאין בו וְלֹא יְנוּה, וְכָתִיב הָתָם (שמות טו א') אֶל נוֹה קְרָשָׁד, ויש ללמוד, שהמתגאה אינו נכנס לנוה קדשו של הקב"ה.

הגמרא שבה לעסוק בדין המוכר יין והחמיץ: אָמַר רַבָּא, הָאִי מָאן דּוֹבִין לִיה חֲבִיתָא דְחִמְיָא לְחִנְיָא אֲדַעְתָּא לְסַבְּיָה – אדם שמסר לחנוני בית יין שלו, על מנת שימכרנה בחנותו מעט מעט, וְתַקְפֵּן אֲפִלְגָא או אֲתִלְגָּא – והחמיץ היין לאחר שמכר החנוני חצי או שליש מן החבית, דִּינָא הוּא דְמִקְבֵּל לָהּ מִינֶיהָ – הדין הוא שבעל החבית מקבל על עצמו את ההפסד, מאחר שהיין ברשותו עומד, והחנוני רק שליחו.

וְלֹא אָמְרֵן – ואין הדברים אמורים, אֲלָא באופן דִּלֹּא שְׁנֵי כְּבָרָא – שלא שינה החנוני את ברו החבית, אֲכָל שְׁנֵי כְּבָרָא לֹא – אבל אם שינה לעשות נקב אחר בחבית לצורך עשיית ברו, חייב הוא באחריות היין, מאחר שיש לתלות שבעבור נקב זה החמיץ היין. וְלֹא אָמְרֵן – וכמו כן אין הדברים אמורים, אֲלָא דִּלֹּא מְטָא וְיִנְיָא דְשׁוּקָא – שלא הגיעו ימי השוק, ועל כן לא יכול היה החנוני למכור את כל היין שבחבית, אֲכָל מְטָא וְיִנְיָא דְשׁוּקָא לֹא – אבל אם הגיעו ימי השוק ויכול היה למכור את כל היין, אלא שנתעצל, אין האחריות על בעל החבית, אלא ישלם החנוני את הנזק.

דין נוסף: וְאָמַר רַבָּא, הָאִי מָאן דְּקִבֵּל חֲמִיץ – אדם המקבל יין מחבירו ב'עיסקא', דהיינו, שנותן לו חבירו יין למכור, וְשֵׁם לוֹ את הדמים כפי שווי של היין עתה במקום זה, על מנת שילך למקום אחר שבו נמכר היין ביוקר וימכרנו שם, ויחלקו שניהם ברווחים, אֲדַעְתָּא דְמִסְטִי לִיה לְפִדְיוֹתָא דּוּל שֶׁפֶט – והתנה עמו בעל היין שאינו רשאי למכרו אלא במקום ששמו 'פרוותא דוול שפט', ששם נמכר היין ביוקר, וְאֲדַמְטִי הָתָם וְל – ועד שהגיע המקבל לאותו מקום הוול היין ושוה פחות משהיה שוה בשעה שקיבלו, דִּינָא הוּא דְמִקְבֵּל לִיה – הדין הוא שבעל היין מקבל על עצמו הפסד זה, מאחר שלא היתה למקבל רשות למכור את היין עד שיגיע לאותו מקום, ונמצא שעד לאותה שעה נותר היין ברשות הנותן לענין זה, ויינו הוא שהוול.

אֲבִינְיָא לָהּ – נסתפקו בני הישיבה, הָתָה חֲלָא מָא – מה הדין באופן שלא הוול היין אלא החמיץ קודם שהגיע המקבל לאותו מקום. ויסוד הספק הוא, האם יש לנקוט להלכה כדעת רבי יוסי ברבי חנינא, הסובר שהמוכר יין לחבירו והחמיץ בכליו של מוכר יכול הלוקח לומר 'הא חמורך והא קנקנך', ואם כן אף כאן יאמר כך

מְבוּשִׁים – יין מובחר וטוב שדרכו להתקיים, אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, חֵיָיב לְהַעֲמִיד לוֹ יין שאינו מחמיץ עַד הַעֲצָרָת – עד חג השבועות, אבל מכאן ואילך חוס הקיץ עשוי לקלקל אפילו יין משובח.

וְאִם אָמַר לוֹ הַמוֹכֵר יִין יִשָּׁן אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, חֵיָיב לִיתֵן לוֹ מִשָּׁל אֲשֶׁתְּקַד – מן היין של שנה שעברה, וְאִם אָמַר לוֹ יִין מִיּוֹשָׁן אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, חֵיָיב לִיתֵן לוֹ יִין מִשָּׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים, כלומר, שנעשה לפני שנתיים, ושנה זו היא שנתו השלישית.

גמרא

אָמַר רבי יוסי בְּרַבִּי חֲנִינָא, לֹא שְׁנֵי חֲכָמִים בְּמִשְׁנָה שֶׁאִין הַמוֹכֵר חֵיָיב בְּאַחֲרִיתוֹ שֶׁל הָיִין, אֲלָא בְּקִנְיָנִים דְּלֻקָּח – כשנטל הלוקח את היין מכליו של המוכר והעבירו לקנקנים שלו, שבאופן כזה יכול המוכר לומר שהקנקנים של הלוקח הם שגרמו ליין להחמיץ, אֲכָל אִם נִשְׁאָר הָיִין בְּקִנְיָנִים דְּמוֹכֵר חֵיָיב הוּא בְּאַחֲרִיתוֹ הָיִין, דָּאֲמַר לִיה הַלּוֹקָח הָא חֲמִיץ וְהָא קִנְיָנָא – זה יינך וזה קנקנך, כלומר, מאחר שהיין נותר בכליך ואף על פי כן החמיץ, ודאי מתחילתו מקולקל היה, אלא שלא ניכר הדבר עד עתה, ונמצא שהוא מקח טעות.

שואלת הגמרא: וְכִי קִנְיָנִין דְּמוֹכֵר מָאִי הָיוּ – מה בכך שהחמיץ היין בקנקניו של המוכר, לִימָא לִיה – הרי יכול המוכר לומר לקונה, לֹא אֲבִיעִי לָךְ לְשִׁחְוִי – לא היה לך להשהות את היין זמן מרובה, אלא היה לך לשותתו לאלתר, ומאחר שלא עשית כן החמיץ היין, ואין עלי לטול אחריות בעבור זאת, שהרי לא נתחייבתי למכור לך יין שאינו מחמיץ לזמן מרובה. משיבה הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא נאמר דין זה אלא באופן דָּאֲמַר לִיה לְמַקְפָּה – שאמר הלוקח למוכר שחפץ הוא לקנות את היין לצורך תבשילו, דהיינו, ליתן בכל פעם מעט מן היין בתבשילים, ונמצא, שצריך הוא להשהות את היין ברשותו זמן מרובה, ולפיכך היה למוכר ליתן לו יין משובח שיעמוד ימים רבים בלא להחמיץ.

שואלת הגמרא: וּמָאִי דִּחְתִּיבָה דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא לְאֻקְמָא לְמַתְנִיתִין בְּקִנְיָנִין דְּלֻקָּח, וְדָאֲמַר לִיה לְמַקְפָּה – מדוע נדחק רבי יוסי ברבי חנינא, להעמיד את משנתו באופן שהעביר הלוקח את היין לקנקניו, והוצרך לדחוק כן משום שסובר שהמשנה עוסקת בלוקח הקונה יין על מנת להשהותו לצורך תבשילו, ועל כן מוטלת האחריות על המוכר אם נותר היין בכליו, לֻקְמָא בְּקִנְיָנִין דְּמוֹכֵר וְדָאֲמַר לִיה לְמַקְפָּה – היה לו להעמיד את המשנה באופן שלא אמר הלוקח שקונה את היין לצורך תבשילו, ובאופן כזה אין המוכר חייב באחריות היין אף אם נותר בכליו, שהרי לא היה ללוקח להשהותו אצלו.

משיבה הגמרא: אָמַר רַבָּא, מַתְנִיתִין קְשִׁיתָה – רבי יוסי ברבי חנינא התקשה בביאור דברי המשנה, דְּקִתְנֵי כִּסְיָא שֶׁאִם יְדוּעַ שְׁיִינוּ שֶׁל הַמוֹכֵר מְחִיזִין בְּכָל שָׁנָה, הָרִי זֶה מִקַּח מְעוֹת, וחייב המוכר להשיב לקונה את כספו, ולכאורה יש לתמוה על כך, אֲמַאי – מדוע בטל המקח, לִימָא לִיה – הרי יכול המוכר לומר לקונה, לֹא אֲבִיעִי לָךְ לְשִׁחְוִי – לא היה לך להשהות את היין אצלך לזמן מרובה אלא לשותתו במהרה ולא היה מחמיץ, ונמצא שהלוקח גרם להפסיד את היין, ומדוע יש לחייב את המוכר. אֲלָא לֹא שְׁמַע מִינָה שהמשנה עוסקת באופן דָּאֲמַר לִיה הַלּוֹקָח לְמוֹכֵר, שקונה את היין לְמַקְפָּה – להשהותו לצורך תבשילו, ולפיכך חייב המוכר להעמיד לו יין משובח שראוי לשהיה מרובה, ועל כן אם ידוע שיינו של מוכר זה מחמיץ תמיד הרי זה מקח טעות, שאין יין זה ראוי לשהיה מרובה. שְׁמַע מִינָה – אכן יש ללמוד מהסיפא שהמשנה עוסקת בקונה יין לצורך תבשילו, ולפיכך הוצרך רבי יוסי ברבי חנינא להעמיד את הרישא באופן שהעביר הלוקח את היין לקנקניו, שרק באופן זה פטור המוכר מאחריות היין, מאחר שיש לתלות את ההפסד בקנקניו של הלוקח. ומכל מקום ביין שרגיל להחמיץ בכל שנה אין המוכר יכול לטעון שהקנקנים של הלוקח החמיצו ליין, מאחר שיותר מסתבר לומר שהיין החמיץ מחמת גריעותו, כדרכו בכל שנה.

המשך ביאור למסכת בבא בתרא ליום ראשון עמ' א

1 המקבל למוכר, ואין המוכר יכול לומר לו 'לא היה לך להשהותו',
2 שהרי הנותן ציוה עליו שלא ימכרנו עד שיגיע לאותו מקום. או
3 שמא יש לפסוק כרב חייא בר יוסף, הסובר שאף כשהיין בכלי
4 המוכר יכול הוא לומר ללוקח 'מזלך גרם', ואף כאן יאמר הנותן
5 למקבל 'מזל שנינו גרם', שהרי כל עיסקא מחציתה שייכת לנותן
6 ופקדון היא ביד המקבל, ומחציתה שייכת למקבל בתורת הלוואה,
7 ועל כן ישאו שניהם בהפסד.
8 אָמַר לִיה רַב הֵלֵל לְרַב אֲשִׁי, פִּי הָוֵאן פִּי רַב פֶּהֶנָּה – כאשר היינו
9 בבית מדרשו של רב כהנא, אָמַר לָן, חֲלָא לָא – אם החמיץ היין אין

10 הנותן צריך לישא לבדו בהפסד, מאחר שיכול הוא לומר למקבל
11 שמזל שניהם גרם זאת, וְדִלָּא פְּדַבְרֵי רַבִּי יוֹסִי פְּרָבִי חֲנִינָא, אלא
12 כרב חייא בר יוסף.
13 וְאִיפָּא דְאָמְרִי – ויש הסוברים דאֲפִילוּ חֲלָא נָמִי מְקַבֵּל – שאפילו
14 אם החמיץ היין יש לנותן ליטול עליו את כל ההפסד, פְּמֵאן – כמו
15 מי, פְּרָבִי יוֹסִי פְּרָבִי חֲנִינָא הסובר שאם החמיץ בכליו של מוכר,
16 חייב המוכר באחריותו.
17 שנינו במשנה: יֵשֶׁן מִשָּׁל אֲשֶׁתְּקַד כּו'.
18

חוזרת היא לביתו, ומוטל עליו לבנות לה בית אלמנות.
ומניין שאין דרך חתן לדור בבית חמיו, כדכתיב בְּסֶפֶר בֵּן סִירָא, הִכָּל
שְׁקָלָתִי בְּכֶפֶף מֵאֻזְנִים, וְלֹא מֵצֵאתִי דִבְרַךְ קָל וְגֵרָעוּ יוֹתֵר מִסּוּבִין –
פסולת החיטה, וְקָל מִסּוּבִין – אמנם ישנו דבר הגרוע יותר, והוא
הָתֵן הָדָר בְּבֵית חָמִי, וְיִשְׁנֵנו דִבְרַךְ שֶׁהוּא קָל וְגֵרָעוּ יוֹתֵר מִחֶתֶן הָדָר
בבית חמיו, והוא אֲרִיזָה שֶׁמְכַנִּים אֲרִיזָה אַחֵר לבית מארחיו, וְיִשְׁנֵנו
דבר שהוא קָל יותר מֵאֲרִיזָה הַמְכַנִּים אֲרִיזָה, והוא אִדָּם הַמְשִׁיב דָּבָר
לשואלו בְּמָרָם יִשְׁמַע – קודם שיבין את השאלה, שְׁנִמְאָר (משלי יח ג)
מְשִׁיב דָּבָר בְּמָרָם יִשְׁמַע, אֲלֵתִּי הִיא לוֹ וּכְלָמָה.
שנינו במשנה: רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא אֹמֵר רֶפֶת בְּקָר הִיא זֵה. הַרְוֵצָה לַעֲשׂוֹת
בִּזְרָת בָּקָר, בּוֹנֵה אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ. מִבְּרֵית הַגְּמָרָא: רֶפֶת
בְּקָר מֵאֵן קִתְּנִי לָהּ – מִי הוּא שֶׁנֶּה בַּמִּשְׁנָה שֶׁרֶפֶת בָּקָר שִׁיעוּרָה
הוא אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ, הָאֵם רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא אוֹ רַבִּי עֲקִיבָא.
מבארת הגמרא שיש מחלוקת בענין זה: אִיכָא דְאָמְרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא
קִתְּנִי לָהּ – יֵשׁ הַסּוֹבֵר שֶׁרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא שֶׁנֶּה זֹאת, וְאִיכָא דְאָמְרֵי רַבִּי
עֲקִיבָא קִתְּנִי לָהּ – וְיֵשׁ הַסּוֹבֵר שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא הוּא שֶׁנֶּה דִין זֶה.
ועתה מבארת הגמרא את סברות שני הצדדים: אִיכָא דְאָמְרֵי רַבִּי
עֲקִיבָא קִתְּנִי לָהּ – יֵשׁ הַסּוֹבֵר שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁנֶּה דִין זֶה, וְהָכִי קֹאמֵר
– וְכך כוונתו לומר לרבי ישמעאל, מִה שְׁטוּעַ אֲתָה שְׁלֹא יִתְּכֵן
שִׁיעוּרָו שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת הוּא אַרְבַּע עַל שֵׁשׁ, מֵאֲחֵר שֶׁזֶהוּ שִׁיעוּרָה
שֶׁל רֶפֶת בָּקָר, אִין אֲנִי מַסְכִּים עִמָּךְ בִּזְרָת, אֵלֹא אָפֶּךְ עַל פִּי שְׁכַשִּׁיעוּרָה
שֶׁל רֶפֶת בְּקָר הִיא, מִכָּל מָקוֹם אִין בְּכָר סְתִירָה לומר שְׁכָךְ הוּא
שִׁיעוּרָו שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת, מִפְּנֵי שִׁישְׁנָם בְּקִטְּנִים שְׁאֵרִים עוֹשֶׂה אֵת
דִּידָתָּהּ כְּשִׁיעוּר שֶׁל רֶפֶת בְּקָר.
ונמצא לשיטה זו, שֶׁרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא וְרַבִּי עֲקִיבָא סוֹבְרִים שְׁנֵיהֶם
שִׁיעוּרָה שֶׁל רֶפֶת בָּקָר הוּא אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ, אֵלֹא שֶׁנַּחֲלֵק
בְּשִׁיעוּרָו שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת וְאֵלֵּמֶנֶת. רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא סוֹבֵר שְׁלֹא יִתְּכֵן
לומר שִׁיעוּרָו שִׁיעוּרָה כֶּרֶפֶת בָּקָר, וּלְפִיכָךְ וְדֹאֵי גְדוֹל הוּא יוֹתֵר, אֵלֹא
שְׁלֹא פִּירֵשׁ מִה הוּא הַשִּׁיעוּר בִּזְרָת. וְאֵילוֹ רַבִּי עֲקִיבָא סוֹבֵר
שִׁיעוּרָו הוּא כְּשִׁיעוּר רֶפֶת בָּקָר, דִּהֵינָּה אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ.
וְאִיכָא דְאָמְרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא קִתְּנִי לָהּ – וְיֵשׁ הַסּוֹבֵר שֶׁרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא
שֶׁנֶּה דִין זֶה, וְהָכִי קֹאמֵר – וְכך אמר, לֹא יִתְּכֵן לומר שִׁיעוּרָו שֶׁל
בֵּית חֲתָנוֹת הוּא אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ, מֵאֲחֵר שֶׁזֶהוּ שִׁיעוּרָה שֶׁל
רֶפֶת בָּקָר, שֶׁהִרִי אִדָּם הַרְוֵצָה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בְּקָר עוֹשֶׂה אֲרִיזָה אֲמוֹת
עַל שֵׁשׁ, וְאֵם כֵּן, בִּהְכָר צִרִיךְ לומר שִׁבִּית חֲתָנוֹת גְּדוֹל הוּא יוֹתֵר.
אֲמַנָּם דַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, שִׁיעוּרָה שֶׁל רֶפֶת בָּקָר אֵינוֹ אַרְבַּע
עַל שֵׁשׁ, אֵלֹא פָחוֹת מִזֶּה, וּלְפִיכָךְ אִין מִן הַנִּמְנַע שִׁיעוּרָו שֶׁל בֵּית
חֲתָנוֹת וְאֵלֵּמֶנֶת הוּא אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ.
ונמצא לשיטה זו, שֶׁבֵּין לרבי ישמעאל וּבֵין לרבי עקיבא שִׁיעוּרָו
שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת גְּדוֹל מִשִּׁיעוּרָה שֶׁל רֶפֶת בָּקָר, אֵלֹא שֶׁנַּחֲלֵק
בְּשִׁיעוּרָו גְּדוֹל שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת, וּבְשִׁיעוּרָו גְּדוֹלָה שֶׁל רֶפֶת בָּקָר.
לדברי רבי ישמעאל שִׁיעוּרָה שֶׁל רֶפֶת בָּקָר הוּא אַרְבַּע אֲמוֹת עַל
שֵׁשׁ, וְשִׁיעוּרָו שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת גְּדוֹל יוֹתֵר, אֵלֹא שְׁלֹא פִּירֵשׁ אֵת
גְּדוֹלָה. וְלִדְבַרֵּי רַבִּי עֲקִיבָא, שִׁיעוּרָו שֶׁל בֵּית חֲתָנוֹת הוּא אַרְבַּע
אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ, וְשִׁיעוּרָה שֶׁל רֶפֶת בָּקָר הוּא פָחוֹת מִזֶּה, אֵלֹא שְׁלֹא
פִּירֵשׁ כִּמְהָ.
שנינו במשנה: בְּרַקְלִין עֲשֶׂה עַל עֲשֶׂה. מִבְּרֵית הַגְּמָרָא: מֵאֵי בְּרַקְלִין.
קִבְּתָא בִּי וְיִדְרִי – חֲדָר גְּדוֹל שִׁישׁ בּוֹ חֲלוֹנוֹת, וּמִנִּיחִים בּוֹ וְוִרְדִּים
לְנוֹר.
תַּאֲנִי – שְׁנִינוֹ בְּבֵרִיתָא, וְקִנְתִּיר – אִדָּם שֶׁהֵתֵנָה עִם חֲבִירוֹ שִׁיבְנָה
עֲבֹרוֹ קִנְתִּיר, יֵשׁ לוֹ לִבְנוֹתוֹ בְּשִׁיעוּר שְׁתֵּים עָשָׂר אֲמוֹת עַל שְׁתֵּים
עָשָׂר אֲמוֹת. מִבְּרֵית הַגְּמָרָא: מֵאֵי קִנְתִּיר. תִּרְכִּין אֲפִדְנִי – חֲצֵר
גְּדוֹלָה שְׁבוּנִים לִשְׂרִים לִיד אֶרְמוֹנוֹתֵיהֶם, כְּגֹד פֶּתַח הַטְּרַקְלִין.
וגדלים בה מִינֵי דְשִׁאִים, שִׁיחָה הִמְרָאָה יִפֶּה לַעֲיִנִים.
שנינו במשנה: רִימָה בְּחִצֵּי אֲרִיזָה וְכִחְצֵי רֶחֱבוֹ. רִימָה לְדָבָר רֶבֶן שְׁמַעוֹן
בֶּן גְּמִלְיָאֵל אֹמֵר בְּכִנְיָ הַחִיָּל. מִבְּרֵית הַגְּמָרָא: רִימָה לְדָבָר מֵאֵן
קִתְּנִי לָהּ – מִי הוּא שֶׁנֶּה בַּמִּשְׁנָה אֵת הַתִּיבוֹת 'רִימָה לְדָבָר'.
מבארת הגמרא שיש מחלוקת בענין זה: אִיכָא דְאָמְרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא
שֶׁרֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמִלְיָאֵל קִתְּנִי לָהּ – שֶׁנֶּה תִּיבוֹת אֵלֹא, וְהָכִי קֹאמֵר –

תַּאֲנִי – שְׁנִינוֹ עַל כֵּךְ בְּבֵרִיתָא, וְכִיִּישָׁן וְהוֹלֵךְ עַד הַחֵק. דִּהֵינָּה, אִדָּם
הַאֲמִיר לְחִבְרֵי 'יִין מִיוֹשֵׁן אֲנִי מוֹכֵר לָךְ', אִין דִּי בִזָּה שִׁיתָ לוֹ יִין
מִלְּפָנֵי שְׁנֵיתִים, אֵלֹא עֲלִיו לִיתֵן לוֹ יִין שִׁיּוּכָל לְהִתְקִיִים עַד חֵג
הַסּוֹכוֹת שֶׁל שָׁנָה זוֹ, שֶׁהוּא זְמַן הַבְּצִיר, שֶׁמֵּאֲחֵר וְהֵתֵנָה עִמּוֹ לִיתֵן
לוֹ יִין שֶׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים, עֲלִיו לִיתֵן לוֹ יִין שְׁמֵתִקִּים שֶׁל שְׁנֵים
שְׁלִימוֹת, וְלִכֵּן אֵם יַחֲמִיץ הֵינִן קוֹדֵם חֵג הָרִי הוּא בִּאֲחִרִּיתוֹ שֶׁל
מוֹכֵר.

משנה

משנה זו עוסקת באדם המוכר לחבירו מקום לבניית בית, או
שהתחייב לבנות בעבורו בית, ומבשרת את שיעור גודלם של כמה
סוגי בתים.
הַמּוֹכֵר מְקוֹם וְקֶרְעוּ לְחִבְרֵי עַל מִנֵּת לִבְנוֹת בּוֹ בֵּית חֲתָנוֹת לִבְנוֹ,
וְהוּא חֲדָר שְׁבוּנָה הָאֵב בְּסִמּוּךְ לְבֵיתוֹ לְצוּרֶךְ מְגוּרֵי בְּנוֹ לֵאחֹר
נִישׁוּאוֹ, אוֹ שֶׁמִּכָּר מְקוֹם לְחִבְרֵי כְּדִי לִבְנוֹת בּוֹ בֵּית אֵלֵּמֶנֶת לִבְנוֹ,
וְהוּא חֲדָר שְׁבוּנָה הָאֵב לְמִגּוּרֵי בְּתוֹ אֵם נִתְאֵלֵמֶנֶת, וְכֵן אִדָּם הַמְּכַכֵּל
מְקוֹם מְחִבְרֵי לַעֲשׂוֹת לוֹ – לִבְנוֹת עֲבֹרוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, בֵּית חֲתָנוֹת
לִבְנוֹ וּבֵית אֵלֵּמֶנֶת לִבְנוֹ, בּוֹנֵה הוּא לִבְתִּים אֵלֹא בְּאוֹפֵן שִׁיחָה רֹחֶבֶן
אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ אֲמוֹת אֹרֶךְ, שֶׁזֶהוּ הַשִּׁיעוּר הַנֶּצֶר לִבְתִּי
חֲתָנוֹת אוֹ בֵּית אֵלֵּמֶנֶת. אֵלֹא דְבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא אֹמֵר, אִין דִּי בְּבֵית שִׁיעוּרָה כֹּהֵה, שֶׁהִרִי רֶפֶת בְּקָר הִיא
זֵה – זֵה הוּא הַשִּׁיעוּר שְׁבוּנִים רֶפֶת לְמִגּוּרֵי בָּקָר וְלֹא בֵּית לְמִגּוּרֵי
אִדָּם, אֵלֹא יֵשׁ לוֹ לִבְנוֹת בֵּית גְּדוֹל יוֹתֵר. וְלֹא פִירֵשׁ רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא
מִה הוּא הַשִּׁיעוּר בִּזְרָת.
עֵתָה מִפְּרִשְׁתָּ הַמִּשְׁנָה אֵת שִׁיעוּר גְּדוֹלָם שֶׁל כִּמְהָ סוּגֵי בָתִּים:
הַרְוֵצָה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת שֶׁל בְּקָר, בּוֹנֵה חֲדָר שְׁגוֹדְלוֹ אַרְבַּע אֲמוֹת עַל
שֵׁשׁ אֲמוֹת, וְהַרְוֵצָה לִבְנוֹת בֵּית קָמָן, בּוֹנֵה חֲדָר שִׁישׁ בּוֹ שֵׁשׁ אֲמוֹת
עַל שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת, הַרְוֵצָה לִבְנוֹת בֵּית גְּדוֹל, בּוֹנֵה שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת עַל
עֲשָׂר אֲמוֹת, וְהַרְוֵצָה לִבְנוֹת בְּרַקְלִין – חֲדָר גְּדוֹל הַעֲשׂוֹי לְמוֹשֵׁב
הַשְּׂרִים, בּוֹנֵה עֲשָׂר אֲמוֹת עַל עֲשָׂר אֲמוֹת.
הַמִּשְׁנָה מִפְּרִשְׁתָּ מִהוּ שִׁיעוּר הַגּוֹבֵה שִׁישׁ לִבְנוֹת בְּבָתִּים אֵלֹא: רִימָה
בְּחִצֵּי אֲרִיזָה וְכִחְצֵי רֶחֱבוֹ – גּוֹבֵהוּ שֶׁל כָּל אֶחָד מִבָּתִּים אֵלֹא, הוּא כְּפִי
שִׁיעוּר מִחְצִית אֲרִיזָה עִם מִחְצִית רֹחֶבֶה. וְכֹכֵן, בֵּית חֲתָנוֹת שֶׁאֲוֹרְכוּ
שֵׁשׁ אֲמוֹת וְרֹחֶבֶה אֲרִבָּע, יֵשׁ לַחֲשֵׁב אֵת גּוֹבֵהוּ כְּפִי שִׁיעוּר מִחְצִית
אֲוֹרְכוּ לִדְהִינוּ שֶׁלֵּשׁ אֲמוֹת, תְּנוֹסֶפֶת מִחְצִית רֹחֶבֶה וְדִהֵינוּ שְׁתֵּי
אֲמוֹת, וּבִסָּךְ הִכָּל חֲמֵשׁ אֲמוֹת גּוֹבֵה. וְכִפִּי שִׁיעוּר זֶה, יֵהָא גּוֹבֵהוּ שֶׁל
בֵּית קֶטַן שֶׁבַע אֲמוֹת, בֵּית גְּדוֹל תִּשְׁעָה, וְטְרַקְלִין עֶשְׂרִי.
רִימָה לְדָבָר זֶה שֶׁהַגּוֹבֵה הוּא כְּפִי מִחְצִית הָאוֹרֶךְ עִם מִחְצִית הָרוֹחֶב,
רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמִלְיָאֵל אֹמֵר בְּכִנְיָ הַחִיָּל – שִׁיחָה אֲוֹרְכוּ אֲרִבָּעִים
אֲמָה וְרֹחֶבֶה עֶשְׂרִים, וְגּוֹבֵהוּ שְׁלוֹשִׁים, כְּפִי שִׁיעוּר מִחְצִית אֲוֹרְכוּ
עִם מִחְצִית רֹחֶבֶה.

גמרא

הַגְּמָרָא דִּנָּה בַּלִּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שְׁבוּנָה בֵּית חֲתָנוֹת 'לִבְנוֹ' וּבֵית אֵלֵּמֶנֶת
'לִבְתִּי'. מִבְּרֵית הַגְּמָרָא: לָמָּה לִּי לְמִתְנָא בֵּית חֲתָנוֹת לִבְנוֹ וּבֵית
אֵלֵּמֶנֶת לִבְתִּי – מִדּוּעַ נִקְטָה הַמִּשְׁנָה דְּרוּקָא בְּאוֹפֵן כֹּהֵה שְׁבוּנָה אִדָּם
בֵּית חֲתָנוֹת לִבְנוֹ וּבֵית אֵלֵּמֶנֶת לִבְתִּי, לִיתְנִי – הִיחָה לֵה לִשְׁנוֹת 'אִדָּם
הַבּוֹנֵה בֵּית חֲתָנוֹת לִבְנוֹ וְלִבְתִּי, וּבֵית אֵלֵּמֶנֶת לִבְנוֹ וְלִבְתִּי'.
מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא: מִלְּתָא אֲנֵי אֲוִרְחִיהָ קָא מְשַׁמְעֵי לָן – הֵתֵנָה חֲפִץ
לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּבַר נִסּוּף בְּדִרְךְ אֲנֵי, לֹא דְרָבָא דְּחִתָּנָא לְמִידֵּר בִּי הַמּוֹת
– שֶׁאִין דִּרְךְ חֲתָן לְדוֹר בְּבֵית חָמִי, כִּדִּי שְׁלֹא יַחֲשֹדְרוּהוּ שֶׁאֵינוֹ
מִתְנַהֵג בְּצִנִּיעוּת עִם חֲמוּתוֹ. וּמֵאֲחֵר שְׁדִרְךְ הַחֲתָן לְדוֹר בְּבֵית אֲבִיו
לֵאחֹר נִישׁוּאוֹ, נִקְטָה הֵתֵנָה שְׁבוּנָה אִדָּם בֵּית חֲתָנוֹת לִבְנוֹ בְּסִמּוּךְ
לִבְתִּי, וּלְפִיכָךְ אֵם נִתְאֵלֵמֶן הָבֵן אִין אֲבִיו זְקוּק לִבְנוֹת לוֹ בֵּית
אֵלֵּמֶנֶת, אֵלֹא דִרְ בְּאוֹתוֹ בֵּית שְׁבֵנָה לוֹ מִתְחִילָה. אֲמַנָּם בְּתוֹ אֵינָה
דִּרָה לֵאחֹר נִישׁוּאוֹהָ בְּבֵיתוֹ, שֶׁהִרִי אֲסוֹר לְבַעֲלָה לְדוֹר בְּסִמּוּךְ
לְהוֹרִיחָהּ, אֵלֹא דִרָה הִיא עִם בַּעֲלָה בְּבֵית חָמִי, וְעַל כֵּן מִתְחִילָה אִין
הוּא זְקוּק לִבְנוֹת לֵה בֵּית חֲתָנוֹת סִמּוּךְ לִבְתִּי, אֲבָל אֵם נִתְאֵלֵמֶנָה

31 שהקורות התומכות את התקרה היו נכנסות בקירות שמשני צידי
 32 הבית לאורכו, והיו מונחות בכעין חלונות שבתוך הקירות, ונמצא
 33 ששיעור הקורות היה רחב משיעור החלל של רוחב הבית, ולפיכך
 34 השמענו התנא שיש לעשות את גובהו של הבית בשיעור זה, ולא
 35 די שיעשה בשיעור רוחב הבית מבפנים.
 36 הגמרא מבררת את שיעור גובהו של קודש הקדשים: **רבי חנינא**
 37 **נפק לקרייתא – יצא לעירות, רמו ליה קראי אהדי –** הקשו לו בני
 38 העירות שני מקראות הסותרים זה את זה. במקרא אחד **בתיב**
 39 **(מלכים א' ו ב) 'והבית אשר בנה המלך שלמה לה', ששים אמה ארבו**
 40 **ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו'**, דהיינו, ששיעור אורכו של
 41 ההיכל מן הפתח במזרח, ועד סוף קודש הקדשים במערב הוא
 42 ששים אמה, שמתוכם ארבעים אמה משמשים להיכל ועשרים
 43 לקודש הקדשים, ורוחב הבית עשרים אמה, וגובהו שלושים
 44 אמה. נמצא, שההיכל היה אורכו ארבעים רוחבו עשרים וגובהו
 45 שלושים, וקודש הקדשים היה אורכו עשרים רוחבו עשרים וגובהו
 46 שלושים. ו**בתיב (שם ב) בפסוק המתאר את מידותיו של קודש**
 47 **הקדשים, 'ולפני הדביר עשרים אמה ארך ועשרים אמה רחב ועשרים**
 48 **אמה קומתו'**, דהיינו, שקודש הקדשים היה אורכו עשרים רוחבו
 49 עשרים וגובהו עשרים, ונמצא שיש סתירה בין המקראות האם
 50 גובהו של קודש הקדשים עשרים אמה או שלושים.
 51 **אמר להו רבי חנינא, אין זו סתירה, אלא אכן גובהו של קודש**
 52 **הקדשים הוא שלושים אמה, וכי קא חשיב משפת פרוכים ולמעלה**
 53 **– ומה שנאמר בכתוב שאין גובהו אלא עשרים אמה, היינו מראשי**
 54 **הכרובים ועד התקרה, שהכרובים שעשה שלמה היו עומדים על**
 55 **הקרע, ולא על הכפורת, והיה גובהם עשר אמות, ונמצא**
 56 **שמראשי הכרובים ועד תקרת בית קודש הקדשים היה גובה**
 57 **עשרים אמה.**
 58 שואלת הגמרא: **מאי קא משמע לן**, כלומר, מדוע מנה הכתוב את
 59 גובהו של קודש הקדשים מראשי הכרובים ולמעלה עשרים אמה,
 60 ולא מנה את גובהו שלושים אמה מן הקרע.

1 וכך כוונתו לומר, **ראיה לדבר** זה שגובהו של בית הוא כחצי אורכו
 2 וחצי רוחבו מנין, **אמר רבן שמעון בן גמליאל תכל כבנין היכל – יש**
 3 **ללמוד ענין זה מבנין ההיכל, שהיה רומו כחצי ארכו וחצי רוחבו.**
 4 **ואיקא דאמר – ויש הסובר שתנא קמא קתני לה – שנה תיבות אלו,**
 5 **דהיינו, לאחר שאמר תנא קמא שגובהו של בית הוא כחצי אורכו**
 6 **וחצי רוחבו, הוסיף שיש ראייה לדבר, ועדיין לא פירש מה היא**
 7 **הראיה, ורבן שמעון בן גמליאל הפסיק את דבריו של תנא קמא,**
 8 **ואתמוהי קא מתמה – והקשה עליו, והכי קאמר ליה [לתנא קמא]**
 9 **– וכך אמר לו רבן שמעון בן גמליאל לתנא קמא, ראיה מנין –**
 10 **מהיכן כוונתך להביא ראיה, ודאי מנין ההיכל, ואם כן אין זו**
 11 **ראיה כלל, דאטו בולי עלמא כבנין היכל עברי – האם כל בנין יש**
 12 **לבנותו כפי בנין ההיכל, שהיה גדול ומפואר ביותר, ודאי אין**
 13 **הדבר כן, ואף שההיכל היה גובהו כחצי אורכו וחצי רוחבו, אין**
 14 **צריך לעשות כן בשאר בתים.**
 15 הגמרא מביאה שיטה נוספת בשיעור גובהם של בתים: **תניא**
 16 **בברייתא, אחרים אומרים, רומו של בית בקדושתו, דהיינו בשיעור**
 17 **אורך הקורות העומדות לרוחבו של הבית ומחזיקות את התקרה,**
 18 **דהיינו, ששיעור גובהו של בית הוא בשיעור רוחבו.**
 19 שואלת הגמרא: **וליקא רומו כרחבו –** שיאמר התנא במפורש
 20 ששיעור גובהו של בית בשיעור רוחבו, ומדוע נקט בלשון
 21 'בקורותיו'.
 22 מתרצת הגמרא בשני אופנים: **איבעית אימא ביתא מעילאי הווח –**
 23 **אם תרצה לומר, ניתן ליישב שלפיכך לא נקט התנא 'רומו**
 24 **כרוחבו', משום שקירות בתיהם היו רחבים מלמטה וצרים**
 25 **מלמעלה, ונמצא שהבית היה רחב סמוך לתקרתו יותר משיעור**
 26 **רוחבו סמוך לקרע, ולכן נקט התנא 'בקורותיו', לומר שיש**
 27 **לעשות את גובהו של הבית בשיעור רוחב הבית סמוך לתקרתו,**
 28 **ולא די שיעשה בשיעור רוחבו למטה.**
 29 **ואיבעית אימא משום דאימא בי כנוי –** ואם תרצה לומר ניתן ליישב
 30 באופן אחר, שלפיכך לא נקט התנא 'רומו כרוחבו', משום